

выше, легко теперь понять, почему «Мир ловил меня, но не поймал». Потому что разные миры: один, – мир душевный, а другой, – мир переходящего, случайного, толпы.

Из сказанного следует, что сегодня очевидны известные сложности, которые препятствуют аутентичному прочтению творческого наследия Г.С. Сковороды. Вызваны эти трудности, во-первых, существенными искажениями, допущенными отечественными исследователями в 1970-1980-е годы из идеологических соображений; во-вторых, поверхностным пониманием смысла ряда понятий, принадлежавших другой эпохе; а в-третьих, неуёмной жаждой нынешних исследователей украинизировать мыслителя, никак не демонстрировавшего своих национально ориентированных предпочтений. Ведь, согласитесь, семидесятилетний мыслитель не лукавил, найдя суть своего предназначения и называя себя «Варсавой».

Литература:

1. Сковорода Г.С. Полное собрание сочинений: В 2-х т. Т.2. – К.: Наукова думка, 1973. – 575 с.
2. Сковорода Григорій. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи. – К.: Наукова думка, 1983. – 543 с.
3. БИБЛІЯ или Книги Священнаго Писанія Ветхаго и Новаго Завета. – С.-Пб.: Синодальная типография, 1892. – 1548 с.

І.Я.Гришин

*кандидат технічних наук, професор
Харків, ХНТУСГ ім. Петра Василенка*

ДЕЯКІ СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ НОВАТОРСЬКОГО ТИПУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЕЛИКОГО ПРОЕКТУ «ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА – 300»

Тенденція руху технологічно розвинутого людського суспільства планети до *суспільства знань* є загальноновизнаним фактом [1]. Але наукова спільнота, яка пропонує світові стати на цей шлях розвитку, не відповіла на одне принципове питання: через які знання практично іде шлях розвитку? Через знання руйнування, тобто через воєнні технології чи через технології коеволюції Соціуму і Природи, технології спасіння, захисту, збереження та підтримки життя зі щасливою людиною в ньому? Не відповіла тому, що традиційна методологія форму-

вання критичних технологій принципово не здатна дати відповіді на поставлене питання.

Нетрадиційний підхід щодо даної проблеми продемонстровано фахівцями Харківського національного технічного університету сільського господарства імені

Петра Василенка (ХНТУСГ) та низкою інших ВНЗ, НДІ і практиками. Він (новий підхід) полягає в органічному поєднанні технологічної діяльності сталого (стійкого) розвитку і ціннісної орієнтації на основі української філософської думки Григорія Сковороди, - на підґрунті так званої *новаторської діяльності (НД)*. Саме поєднання ціннісного і технологічного підходу, - як доведено історією розвитку людства, - має великий динамічний потенціал розвитку. Теоретичні засади НД відображені в багатьох працях ХНТУСГ, наприклад [2], а практична реалізація закладена у концепції Великого Проекту „Григорій Сковорода - 300” [3] (2002-2022 рр.) та „Зверненні...” філософської спільноти [4], де мова йде не просто про суспільство знань, в про спробу формування суспільства нової формації, а саме: *суспільства знань новаторського типу*.

При наявності вищезазначеної концепції вирішення проблеми орієнтації знань на *суспільство знань новаторського типу*, яка полягає в чіткій меті такого суспільства, а саме: спасіння, підтримка, збереження та захист на планеті Земля життя із щасливою людиною в ньому. Необхідною умовою для цього є забезпечення технологічної діяльності сталого (стійкого) розвитку і продуманої системи загальної освіти (навчання і виховання) та професійної підготовки фахівців з НД для реалізації, частково, Великого Проекту „Григорій Сковорода - 300”.

У цьому питанні Україна може відіграти лідерську роль. Але для цього повинна бути поставлена на відповідне підґрунтя система освіти, причому на першому етапі вища освіта у сферах підготовки, наприклад, *бакалаврів за програмою інноваційного менеджменту сталого розвитку, магістрів і аспірантів за програмою управління новаторською діяльністю*. Такий технологічно духовний підхід дасть позитивний результат за відносно короткий термін.

У „Переліку галузей знань, бакалаврських програм (fields of study) та програм професійного спрямування підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України”, який схвалений Колегією МОН України та Громадською Колегією при Міністерстві освіти і науки України 1 грудня 2005 року (далі „Перелік...”) [5], провідної галузі знань, - що

спроможна взяти на себе ключову роль в реалізації Концепції Великого Проекту „Григорій Сковорода - 300”, як Проекту, що зорієнтований на щастя спорідненості, - немає. Такою галуззю могла б стати галузь нового вчення - *новістици* і нової науки – *новатології*, об'єктом яких є триєдність світів у сучасному розумінні: 1 Макрокосмосхаосмос (Природа), 2 Мікркосмосхаосмос (Людина) і 3 Ноосенсоросфера (Проміжний світ), а предметом – Людина (Мікркосмосхаосмос) в контексті ієрархії цінностей: щастя, здоров'я, сталий розвиток, багатство тощо...

Для прискорення вирішення питань зазначеного Проекту, якості окремих проектів, їх першочерговості тощо необхідно організувати конкретні короткострокові дії у слідуючих напрямках: реалізувати стратегічні проекти „Левіафан”, потім – „Голем” і далі - „Егрегор”.

ЛЕВІАФАН: (по С. Переслегіну [6]) філософське, теїстичне, науково-практичне технологічне співтовариство, об'єднане єдиною філософською, теїстичною, науковою і практичною технологічною ідеєю, гіпотезою, концепцією, теорією або практикою їхньої реалізації.

Левіафани виступають як інформаційні об'єкти структурно подібні *големам* (див. далі), але відрізняються від них областю елементної бази та її інформаційної організації, а також типом діяльності. З технологічної точки зору вони цікаві, насамперед, можливістю ініціювати штучну еволюцію науки або практики, тобто можуть бути застосовані (використовуючи термінологію С. Лема і С. Переслегіна) для вирощування наукової *інформації* і її дифузії.

У новістиці *левіафан* формується навколо ідеї НД, метою якої є спасіння, збереження, захист та підтримка життя із щасливою людиною в ньому.

Наукова теорія, навіть сама примітивна, має власну поведінку. Вона впливає на ту інформаційну сферу, у якій визначена модифікуюча ймовірність: частково, у вигляді фактів, що відповідають теорії, знаходячи більшу істинність. Якщо мова йде про класичні філософські і наукові доктрини, здатні створювати власні Подання ідей *Універсаму*. При цьому вплив може бути настільки інтенсивний, що повинен бути інтерпретований як "народження" і "знищення" фактів.

ГОЛЕМ: замкнута організаційна структура, логічними елементами якої служать люди, і яка фактично є штучним інтелектом. *Голем* відрізняється простим поводженням, яке зводиться до живлення (питання). Всі ієрархічно організовані структури є суть *големи*.

До *големів* відноситься, наприклад, державна служба управління. Треба враховувати той факт, що пасіонарна частина адміністративної

системи виграє від будь-яких реформ. У *новістиці* цей фактор використовується при побудові системи поширення ідеї сталого розвитку на основі інноваційної моделі регіону сталого розвитку.

У Концепції ідея *голему*, як і *левіафану* і *егрегору* (див. далі), є одним із наріжних каменів Проекту, бо тісна співпраця з державними установами і установами самоврядування пов'язана як з адміністративною, моральною, так і фінансовою підтримкою.

ЕГРЕГОР: **групове біополе.** Воно утворюється в результаті глибокого, хоча і неочевидного зв'язку між соціальною і індивідуальною психікою, наприклад, під час мітингів, торжеств, спектаклів, концертів... Біополе талановитого актора поширюється на весь зал, зливаючись із біополями глядачів і утворює *егрегор*. Подібно діють на людей і церковні служби, особливо в храмі, де ефект підсилюється позитивною біоенергетикою самого храму. Хоровий спів і колективні танці позитивно впливають на біополя учасників. Добрі думки і справи поліпшують і форму, і структуру біополя, а, виходить, і самопочуття.

На Сході широко використовуються мантри - вимовлені у певній послідовності слова або звуки, які поліпшують фізичне і психічне здоров'я. Однак є такі звуки і музика, які впливають на людей негативно, порушуючи або руйнуючи їх біополя. Задача сучасного стану сталого розвитку і пошуку щастя в межах методології НД полягає в пошуку "своїх" методів - методів НД формування *егрегора*.

Ми вважаємо, що уже під час наступних (2009-2010 рр.) президентських і парламентських виборів в Україні ідеї НД знайдуть в програмах і виступах кандидатів своє місце. При цьому слід відмітити, що в політичних колах України уже розглядається питання щодо створення в Україні нової політичної партії – *Партії українського щастя (ПУЩа)*. А це підтверджує розвиток самоорганізуючої інституційної складової *егрегора* НД.

Що ж до введення в „Перелік...”, як результати роботи з філософською і науковою спільнотою і державного службового управління України, нового уточненого поняття *знань*, а саме „знань новаторського типу”, то це, найбільш вірогідно, знайде відображення в подальшому розвитку подій щодо розповсюдження ідей НД, перш за все, в межах реалізації Великого Проекту „Григорій Сковорода-300”.

Вирішальну роль в логістиці формування *левіафану*, *голему* та *егрегору* НД відіграє просвітництво, його зміст, місце і своєчасність. Воно (просвітництво НД) змістовно відображається у відносно само-

стійних, але органічно пов'язаних один з одним в дисциплінах: „Інноваційний менеджмент”, „Інноваційний менеджмент сталого розвитку” та „Управління новаторською діяльністю”.

Враховуючи вищезазначене, відзначимо ще раз те, що для того, щоб не просто вижити, а жити щасливим життям, людство повинне організовувати не суспільство якихось чітко не визначених в меті знань, а знань, зорієнтованих на кінцеву мету-щастя органічно пов'язаною з нею і проміжну мету - *сталий розвиток всієї планети*. Тому в майбутньому в „Переліку...” в графі „Галузі знань” повинні з'явитись додатки. Тобто, графа повинна мати орієнтовно слідує назву: „Перелік знань, які забезпечують спасіння, захист, збереження, підтримку природи і життя в ній з щасливою людиною в ньому. Коротше кажучи, виходячи із зазначеного, в графі повинна бути назва „Галузь знань новаторського типу”.

Але необхідність терміново вирішувати питання сьогодення щодо розвитку Проекту вимушують ініціаторів Проекту шукати в „Переліку...” близьку за змістом спорідненість, яка була б здатна вести підготовку фахівців для реалізації Проекту такої якості, яка якщо і не повністю відповідає телеологічним вимогам і принципам НД, то все ж суттєво наближає до них. Такою галуззю знань у нинішньому „Переліку...” є „Менеджмент і адміністрація”, з базовою бакалаврською програмою: „Інноваційний менеджмент сталого розвитку” і програмою професійного спрямування: „Практична філософія управління новаторською діяльністю”. Причому „Програму філософського спрямування новаторської діяльності” доцільно також включити в галузь знань „Державне управління”,

Вважаємо, що саме практика дасть відповіді, які ноуменологічні і феноменологічні розробки здатні забезпечити прискорення досягнення поставленої мети: *максимум населення на планеті повинно бути щасливими людьми, забезпечивши при цьому стійку тенденцію збільшення щастя його кількості*.

Практична філософія інноваційного менеджменту. Викладання цього курсу як самостійної дисципліни (предмету) полягає у підготовці фахівців-бакалаврів, які здатні організувати проведення змін у заданому об'єкті.

Оскільки в ноосенсоросфері (НСС) в суспільствах технологічно розвинутих країн поки що домінує сенсорний (чуттєвий) фактор, а духовно-інтелектуальна складова НСС приглушена чуттєвою складовою, то цілі суспільства, як інтегрального проміжного світу в скво-

родинській моделі єдності трьох світів, як правило, реалізуються через технологічні нововведення руйнівного напрямку - напрямку насильницької смерті всього живого і, перш за все, людини і руйнування нею (людиною) того, що створено і нею, і Природою. Критичні технології, тобто технології пріоритетного державного фінансування, домінують на сьогодні саме у сфері озброєння, тобто технологій руйнування і насильницької смерті. Сюди можна віднести і технології підвищення урожайності за рахунок гербіцидів, ядохімікатів тощо.

Винесення на порядок денний формування так званого „суспільства знань” („общества знаний”) ставить за мету домінування в ноо-сенсоросфері саме *ноо* – тобто певного гатунку *знань* і відповідаючої їм *духовності*. Очевидно, що повтору долі ХХ століття - століття воєн і революцій, в результаті яких загинули сотні мільйонів людей, а сотні мільйонів стали скаліченими і обездоленими та мільярди існують напівголодними, мало хто бажав би. Такий світ не відповідає ні ближнім, ні стратегічним (віддаленим) інтересам як окремої людини, так і людства в цілому. Тобто, виникла *глобальна проблема*, яка формується, що зазначено вище, як необхідність зміни курсу розвитку соціуму, щоб запобігти не тільки зменшенню нещастя, а і ліквідування фактору *самознищення людини як розумної істоти*.

Але вектор розвитку можливо змінити лише за умов реформ в науково-освітній сфері через зміну системи підготовки кадрів на основі зміни технологічної діяльності, бо технології – це єдине, що змінює світ [6].

Необхідність заміни даного (просвітницького) курсу у ВНЗ „Інноваційний менеджмент”, наприклад [7], більш прогресивними предметами очевидна. Істотно, що заміну необхідно робити лише у випадку, коли нові, більш прогресивні предмети, які дають нову якість в житті суспільства, теоретично обґрунтовані, а результати цього підтверджені практикою. Такі предмети повинні дати змогу готувати фахівців як бакалаврів, так магістрів, які зорієнтовані на впровадження прогресивних технологій, що спроможні забезпечити і щастя людини, і сталий розвиток, і здоров'я... , як необхідної умови для нього.

Практична філософія інноваційного менеджменту сталого розвитку та управління новаторською діяльністю. Просвітництво з застосування цих предметів полягає у підготовці фахівців (бакалаврів), які здатні провести зміни у заданому об'єкті, досягаючи при цьому найвищої цінності для людини – „щастя” на основі „спорідненої” праці („щастя сродності” або „*щастя спорідненості*”).

Актуальність предметів визначається фундаментальною проблемою і метою.

Фундаментальна проблема, яка розкривається в предметах, зумовлена викликами людству з боку Макросвіту, НСС і самої Людини (Мікросвіту) кожній людині і суспільству. Вона (фундаментальна проблема) породжена особливостями світового інноваційного технологічного розвитку, пов'язаного з наступами людини на Природу, необхідністю подолання проблем виживання, подолання бідності тощо.

Мета предмету – це створення в Україні системи руху до технологічної діяльності сталої орієнтації [7] та суспільства, де більшості гарантується щастя на „сродній” праці.

Ідея вирішення зазначеної фундаментальної проблеми і досягнення мети полягає в поєднанні управління процесом сталою розвитку з управлінням процесом розвитку високих технологій (хай-тек, хай-хьюм і хай-сенсоро).

Гіпотеза вирішення даної проблеми і реалізація ідеї полягає у тому, що при розгортанні НД в технологічній сфері *необхідні чіткі орієнтири на сталий розвиток*, а в ціннісній – *на підготовку сильної в НД особистості* впродовж всього життя людини, зробивши вищий навчальний заклад точкою фіксації появи такої особистості.

Великий Проект „Григорій Сковорода - 300” – це Проект молоді, Проект вищим навчальним закладам.

Література:

1. Згуровский М. Общество знаний и информации – тенденции, вызовы, перспективы. /Газ. «Зеркало недели», № 19, 24 мая 2003, с.17.
2. Інноваційний менеджмент сталою розвитку на прикладі агропромислового комплексу. (Управління новаторською діяльністю за сковородинівським підходом). Навчальний посібник. Автори: Гришин І.Я., Мазоренко Д.І., Бузова О.К., Тіщенко Л.М., Тристапшон В.В та інші. За редакцією академіка Д.І. Мазоренка і проф. О.К. Бузової – Харків, - 2005. – 546 с.
3. Гришин І.Я., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Шрамко М.Г., Тристапшон В.В., Стадниченко В.Я. Концепція Великого Проекту „Григорій Сковорода - 300” (2002-2022 рр) Формування духовних і технологічних регіонів-символів в Україні („Сузір'я символів України”). Харків-Суми-Полтава-Київ. – Х.: КП „Друкарня №13”, 2006. – 25 с.
4. Звернення (під редакцією Гришина І.Я., Мазоренко Д.І.) учасників Міжнародної науково-теоретичної конференції „Україна в контексті євроінтеграції” в Сумському державному університеті, організованої

філософською спільнотою декількох вищих навчальних закладів та Інститутом філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. – Х.: КП „Друкарня №13”, 2005. – 11 с.

5. „Перелік галузей знань, бакалаврських програм (fields of study) та програм професійного спрямування підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України”. Схвалено Колегією МОН України та Громадською Колегією при Міністерстві освіти і науки України 1 грудня 2005 року. Міністр С.Н. Ніколаєнко, Голова Громадської Колегії М.З. Згуровський.

6. Лем С. Сумма технологий. Terra Fantastica, Москва, Санкт-Петербург, 2002. – 669 с.

7. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика: Учеб. пособие /Под ред. П.Н. Завлина и др. –М.:ОАО «НПО «Издательство «Экономика», 2000. – 475 с.

8. Стийкий екологічно безпечний розвиток і Україна: Навч. посіб. /Ф.В. Вольвач, М.І. Дробноход, В.Г. Дюканов та ін.; За ред. М.І. Дробнохода. –К.:МАУП, 2002. – 104 с.

9. Воропаев В.И. Управление проектами в России. – М.: «Аланс», 1995. – 225 с.

В.Г. Воронкова

доктор філософських наук, професор

Запорізька державна інженерна академія

МЕТАФІЗИЧНІ ВИМІРИ ТВОРЧОСТІ Г.С. СКОВОРОДИ

Від гносеології Г.С. Сковорода переходить до метафізики, в контексті якої його роздуми про людину, смисл її життя, сутність і долю її. Головне його поняття - це серце. "Всяк есть то, каково сердце в нем, - говорит он, - всему в человеке глава есть сердце - оно и есть истинный человек" Саме в "духовному" серці є "бездна, которая всем объемлет и содержит". Далі він пише: "Что есть сердце, если не душа? Что есть душа, если не бездонная мыслей бездна? Что есть мысль, если не корень, семя и зерно всея нашей плоти - крови, и прочей наружности?" "Мысль есть тайная пружина всей нашей телесной машины". Все це своєрідна метафізика людини, є близькою до біблійної антропології з деякими пріоритетами антропології Філона, є близькою до вчень XVIII ст., які завершилися дослідженнями "несвідомої сфери" в людині. Сковорода виступає дослідником природи